

Prob. 3.º ex quatuor illis generalibus argumentis in 6.^a probatione primæ propositionis allatis.

Estque veritas hæc fide divina certissima. Concilium enim Lateranense IV.^{am} in capite *Firmiter* definivit, quod Deus sit *una essentia, substantia seu natura omnino simplex* (1). Idemque repetit sacrum concilium Vaticanum sic loquitur: *Sancta Catholica Apostolica Romana Ecclesia credit, et confitetur, unum esse Deum verum et vivum... qui cum sit una singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia spiritualis, prædicandus est re et essentia a mundo distinctus* (3).

Objectiones
solutæ.

144. **Objic. 1.º** Ab uno simplici nequit procedere nisi unius rationis effectus, docente Aristotele: *Ab uno, ut unum esset, non nisi unum procedit* (4). Sed ex Deo multi ac diversissimi effectus procedunt. Ergo...

Respondeo, dist. Major. Ab uno simplici, etc., si ex necessitate nature operetur, *trans.*; si libere, *subdist.*; ab uno, quod sit simplex re ac virtute, iterum *trans.*; ab uno, quod sit quidem re simplex, sed equivalenter multiplex, *neg.*

Et concessa Minore, *neg.* conseq. (5).

Objic. 2.º Omne, quod est melius, attribuendum est Deo. Sed apud nos composita sunt meliora simplicibus, sicut mixta seu chimice composita simplicibus vel elementaribus corporibus, etc. Ergo...

Respondeo, conc. Major., *dist.* Minor. Apud nos, id est, in corporeo mundo, *trans.*, absolute, *neg.* Minor. et conseq. Corpora enim ita sunt limitata in suis perfectionibus, ut per substantiales compositiones ulterius perfici queant, et propterea composita sunt perfectiora simplicibus. Nihilominus substantia spiritualis completa, quæ simplex est essentialiter atque integraliter, perfectior est cunctis corporibus; ipsa

(1) Vide apud Denzinger, *Enchiridion*, num. 355, pag. 119.

(2) Vide Denzinger, num. 358, pag. 122.

(3) Vide apud Denzinger, num. 1031, pag. 386.

(4) *Metaphys.* lib. 12, text. 11.

(5) Vide S. Thom. 1.^a dist. 2, quæst. 1, art. 1, ad 1.^{am}; *de potent.*, quæst. 7, art. 1, ad 1.^{am}

rationalis anima, quarequam substantialiter incompleta, perfectior est corporibus omnibus ex ea non compositis (1).

Objic. 3.º Si Deus esset simplicissimus, posset totus cognosci et comprehendi, sin minus in hac vita, saltem in altera a Beatis. Atqui nequit Deus comprehendi etiam a Beatis, nedum a nobis viatoribus. Ergo...

Respondeo, dist. 1.^{am} Majoris partem: posset totus et totaliter cognosci, *neg.*; posset quidem totus cognosci, sed non totaliter, *concedo*, 2.^{am} partem de comprehensione *nego*. Tum *nego* conseq. *Deus a Beatis mente attingitur totus, non tamen totaliter*, quia modus cognoscibilitatis divinae excedit modum intellectus creati in infinitum; et ita intellectus creatus non potest Deum ita perfecte intelligere, sicut intelligibilis est, et propter hoc non potest ipsum comprehendere (2). *Et enim illud comprehenditur, quod perfecte cognoscitur. Perfecte autem cognoscitur, quod tantum cognoscitur, quantum cognoscibile est* (3). Verum de hoc inferius plura.

Objic. 4.º Saltem simplicitas summa non est propria solius Dei. Nam omne compositum resolutionis non potest esse infinitum. Ergo tandem deveniendum est ad aliquod simplicissimum, quod finitum et creatum sit; secus enim non ingrederetur constitutionem rei finitæ ac creatæ.

Respondeo, dist. conseq. Deveniendum est ad aliquod simplicissimum, quod adhuc multum desciscit a divina simplicitate, *conc.*; secus, *nego*. Resque jam declarata manet post primam propositionis probationem.

Objic. 5.º In sacris Litteris spiritus intelligentiæ vel sapientiæ dicitur multiplex (4). Atqui hic spiritus intelligitur Deus. Ergo.

Respondeo, dist. Major. Sapientia dicitur multiplex secundum causalitatem, eo quod versatur circa multa, *conc.*; dicitur multiplex in se ipsa ratione multitudinis et compositionis, quam in se habeat, *neg.*

(1) Cfr. S. Thom. 1 p. quæst. 3, art. 7, ad 2.^{am}

(2) S. Thom. *de potent.* quæst. 7, art. 1, ad 2.^{am}

(3) S. Thom. 1 p. quæst. 12, art. 7 corp.

(4) *Sapient.*, cap. 7, vers. 22.

Instabis. Atqui Deus habet multa in se, nam perfectionibus infinitis præditus est.—**Respondeo**, perfectiones has esse multas duntaxat in apprehensione nostra, non in se ipsis: nam in Deo non est nisi una simplicissima res ac perfectio, æquivalens infinitis, quæ propterea diversis rationibus et conceptibus exhibetur a nobis, quin exhauriri unquam possit. Et hæc jam explicata sunt, ubi de identitate reali divinorum attributorum.

Objic. 6.º Illud, in quo est aliquid commune multis, et aliquid proprium singulis, non potest esse summe simplex, siquidem componitur ex eo, quod est commune, et ex eo, quod est proprium. Atqui est in Deo aliquid commune, nimirum essentia, et aliquid proprium, scilicet personalitas.

Respondeo, dist. Major. Si commune ac proprium non sint unum re idemque, *conc.*; si sint unum idemque, *neg.*

Et *contradist. Minore, neg. conseq.*

Objic. 7.º Simplicius est unum in uno, quam unum in multis. Item, simplicius est unum tantum, quam unum et trinum; Deus autem est unus et trinus.

Respondeo, dist. Major. Simplicius est unum in uno, quam in multis, si illud unum est idipsum in multis, quæ nempe non sunt multa nisi propter personalitates ac relationes, *neg.*; si illud unum sit distinctum in multis, *conc.* Et *contradist. Minore, neg. conseq.* Et similiter solvitur alterum, quod subjungebatur, quia Deus est quidem unus et trinus, sed trinitate, quæ identificatur cum uno, quod est essentia (1).

Objic. 8.º Tres sunt in Deo Personæ, quæ docente S. Augustino (2), sunt tres res. Atqui ubi sunt multæ res, ibi est compositio. Ergo... (3).

Respondeo, dist. Minor. Si multæ illæ res sint invicem unite, *conc.*; secus, *neg.* Audi Angelicum Doctorem: *Pluralitas Personarum nullam compositionem in Deo inducit. Personæ enim dupliciter possunt considerari. Uno modo, secundum quædam*

(1) Vide Sylvium, In 1.^{am} part. quest. 3, art. 7.

(2) *De doctr. christianæ*, lib. 1, cap. 5.

(3) Apud S. Thom. *de potent.*, quest. 7, art. 1, argum. 10.º; 1.º dist. 8, quest. 4, art. 1, argum. 4.º

comparantur ad essentiam, cum qua sunt idem re; et sic patet quod non relinquatur aliqua compositio: alio vero modo, secundum quod comparantur ad invicem; et sic comparantur ut distinctæ, non ut adunatæ. Et propter hoc nec ex hac parte potest esse compositio; nam omnis compositio est unio (1).

Quædam alia argumenta soluta videri queunt apud Aquinatem (2).

§ VIII.—UTRUM DEUS IN COMPOSITIONEM CUM ALIIS REBUS VENIRE QUEAT.

145. Ut magis pateat sincerissima puritas divinæ naturæ, pro doctrinæ complemento restat quærere, utrum, sicut nulla est in Deo compositio, sic ne in compositionem quidem cum ulla alia re venire possit. Plures excogitari possunt modi, secundum quos Deus veniret in compositionem cum aliis, vel tamquam esse aut existentia earum, vel tamquam suppositum cum natura, vel tamquam materia aut potentia cum forma, vel tamquam forma cum materia. Primum modum docuisse videntur Scholastici multi, videlicet Thomistæ, qui Verbum divinum contendunt ita unitum fuisse humanitati Christi Domini, ut ei esse suum increatæ existentie communicaret, et humanitas non alia, præter hanc, existentia existat. Verum necesse non est de hujusmodi questione tractare in nostris principiis; nam si essentia actualis etiam in rebus creatis reapse identificatur, humanitas Christi Domini carere non potuit sua propria existentia, nec existere formaliter existentia Verbi divini: idque nobis sufficit, ut controversiam hanc prætermittamus. Deinde quod Deus tamquam suppositum componi aliquo modo possit cum natura creata, novimus ex inysterio Incarnationis; Verbum enim divinum humanitati Christi Domini per unionem hypostaticam unitur ita, ut jam humanitas illa sit Verbi, nec subsistat nisi in Persona Verbi. Quod vero alias compositiones attinet, eas tenuerunt plures pantheistæ, ut alias retulimus (3). Et primo quidem

Status
questionis.

Varij errorer.

(1) S. Thom., *de potent.*, loc. cit., ad 1.^{am} Cir. 1.º dist. 8, quest. 4, art. 1, ad 4.^{am}

(2) *De potent.*, quest. 7, art. 1.

(3) *Cosmolog.*, num. 36, pag. 90 et 102.

David de Dinando *stultissime asseruit Deum esse materiam primam* (1), et prout talem venire in compositionem cum creatis corporibus. Verum autem componi cum aliis ut formam, multi docuerunt: primo quidem Democritus (2), Marcus Varro (3) et Stoici illi, qui Deum animam mundi dixerunt, itemque illi qui voluerunt Deum esse animam primi cœli (4); deinde Almaricus del Bene illiusque asseclæ, qui dixerunt Deum esse principium formale omnium rerum (5); ac tandem Gnostici, asserentes animarum substantias esse Dei naturam (6), quibus ad stipulati sunt Priscillianistæ, contententes animam hominis ejusdem esse substantiæ ac naturæ, cujus est Deus, ut refert S. Augustinus (7). Huc etiam jure revocari Petrum Abailardum, qui, teste S. Bernardo (8), asseruit Spiritum Sanctum esse animam mundi; ac Joannem de Ripa, quem Capreolus (9) refert dicentem, quod divina essentia potest esse realiter forma creaturæ intrinseca, et in tertio argumento, quod de facto divina essentia est unita animæ Christi et carni et humanitati et loti communicans esse ut forma intrinseca. Similem denum errorem tribuit Dominicus Bañez cuidam Joanni de Orja in universitate Salmanticensi (10), qui dicebat, quod «quemadmodum ignita participant ignem, ita omnes creaturæ deitatem». Verum errorem suum coactus est publice recantare (11).

146. PROPOSITIO 7.ª Impossibile est Deum venire in compositionem cum alia re sive ut materiam sive ut formam.

- (1) S. Thom. 1. p. quæst. 3, art. 8.
- (2) Apud Plutarch. *(de Placit. lib. 1, cap. 7)* et Euseb. *(De præparat. evangel. lib. 14, cap. 6)*.
- (3) Apud S. August., *de civit. Dei*, lib. 7, cap. 6.
- (4) Apud S. Thom. 1. p. quæst. 3, art. 8.
- (5) S. Thom. loc. cit.
- (6) S. Augustin., *libr. de hæres.*, hæres. 6.
- (7) S. August. *ibid.* hæres. 70; et S. Leo epist. 15 dogmat. ad Turribium Asturicens., num. 5 (apud Denzinger, num. 120 pag. 30).
- (8) Epist. 109, cap. 4. (Migne, *Patrol. latin.* tom. 182, col. 1062).
- (9) 3.^a dist. 5, quæst. 2, art. 2.
- (10) In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 8.
- (11) In *Summa Ecclesie*, lib. 4, cap. 35.

Prima pars *excludens compositionem Dei ut materiæ aut potentie* per se satis patet. Nam ejusmodi compositio essentiali importat imperfectionem potentialitatis et perfectibilitatis natura sua insitam materiæ.

Secunda pars *excludens compositionem Dei ut formæ vel animæ* in primis definita censi debet ex concilio Lateranensi IV.º in capite Damnamus, ubi hæc in fine habentur adversus Almaricum: *Reprobamus etiam, et condemnamus perversissimum dogma impii Almarici, cujus mentem sic pater mendacit excæcavit, ut ejus doctrina non tam hæretica censenda sit, quam insana* (1). Idemque concluditur ex reprobo a S. Leone Pontifice Maximo errore Priscillianistarum in laudata epistola dogmatica.

Probatur autem, quia Deum venire in compositionem potest intelligi: a) vel connaturaliter, vel ß) ex speciali beneficio ac supernaturaliter. Atqui neutro modo potest Deus esse forma materiæ vel ullius substantiæ. Ergo...

Prob. Minor. per partes: a) *Non potest uniri Deus alteri ut forma connaturalis.* 1.º Primo, quia si Deus esset alterius rei forma connaturalis, foret substantia incompleta et pars ad alteram substantiam conflandam destinata. Atqui hoc nefas est cogitare de substantia summe perfecta. Ergo... 2.º Præterea forma, que ex natura sua est pars, «non habet statum connaturalem nisi componendo aliud, et circumscribitur quodammodo, et comprehenditur in illo toto, cujus est pars, ita ut non sit extra illud» (saltem nisi illud dissolvatur ex naturali rerum cursu, quemadmodum accidit humano composito), «itemque pendet aliquo modo in suis operationibus ab illo toto, vel ab alia parte. Hæc autem omnia magnæ imperfectionis sunt» (2). 3.º Insuper totum est perfectius qualibet sua parte, ex cujus junctione naturaliter resultat. Atqui Deus est summe perfectus. Ergo non potest esse pars ullius compositi, qualis profecto foret, si naturaliter informaret aliam substantiam (3).

- (1) Apud Denzinger, num. 359, pag. 123.
- (2) Suarez, *De Deo*, lib. 1, cap. 5, num. 4.
- (3) Quam rationem vide fusius evolutam apud Suarez, loc. cit. num. 5, 6. Et plura dabit S. Thomas, 1. p. quæst. 3, art. 8.

Impossibile est
Deum
venire in
compositionem:

Deus non
potest
alteri uniri

Deus forma
connaturalis,

nec ex indebito
beneficio.

§) *Nim potest uniri Deus alteri ut forma non connaturalis, ex puro beneficio et supernaturaliter operando.* 1.º Primo, quia nulla forma completa in natura potest esse forma vere informans alterius. Atqui Deus est substantia completissima. 2.º Si Deus informaret materiam vel potentiam, aliter se haberet, ac proinde mutaretur. Deus autem mutari non potest, nec aliter se habere. 3.º Forma substantialis specificat, et constituit essentiam rei (1). «Repugnat autem Deum formaliter constituere novam aliquam et temporalem essentiam, quæ possit esse, et non esse; esset enim creata essentia, quam constituit ex increata forma intelligibile est» (2). Verum hæc fusius persequenda non sunt, nimis enim depriment superius descriptam notionem Dei, entis summe perfecti. Difficultates quædam levissimæ solutæ videri queunt apud S. Thomam (3).

Dices. Persona Christi in aliquo vero sensu composita dici potest ex duabus naturis, divina et humana. Ergo Deus potest venire in compositionem alicujus. — **Respondeo, dist. conseq.** In eam compositionem, quam importat unio hypostatica, *conseq.*; in aliam, unde nova natura resultet, sicut solet resultare ex unione materiæ ac formæ, *neg.*

Quamquam P. Claudius Tiphanius in suo opere *de hypostasi* scribit impugnet Cajetanum, Suarez, Vazquez, cardin. Lugo cæterosque Scholasticos sæc. XVI, docentes *hypostasim* Christi esse compositam, immo et hunc modum loquendi non satis catholicum appellet (4); illud tamen assequi non potuit declamationibus suis, ne modus hic loquendi a conciliis et Patribus sæpissime adhibitus (5), ac proinde apprime catholicus, apud recentiores prævaleret. Cæterum cum Persona Christi dicitur composita, sensus non est, hypostasim Verbi divini ex unione ad humanitatem in se ipsa compositam evasisse, ea enim semper remanet simplicissima in se ipsa; sed eandem hypostasim Verbi esse quoque hypostasim naturæ humanæ,

(1) Vide *Cosmolog.*, num. 155, pag. 500.

(2) Suarez, loc. cit., num. 8.

(3) *1. p.*, quæst. 3, art. 8.

(4) Cap. 64, num. 3.

(5) Qua de re vide Theologos, ac nominatim cardin. Franzelin, *de Verbo incarnato*, thes. 36.

Verbum enim humanam naturam assumpsit, sibi que substantialiter univit ita, ut idem sit habens naturam divinam et naturam humanam, quæ proinde verissime est natura Verbi in Christo Domino, et in eadem Persona Verbi verissime ac propriissime subsistit, sicut ipsa natura divina. Hujusmodi tamen hypostatica unio longe alteritis rationis est ac compositio ea, quæ resultaret, si posset Deus alteri uniri ceu materia vel ceu forma. Est compositio, quia est conjunctio distinctarum naturarum, ex qua resultat vere unum per se, non quidem una natura, nam hæc impermixtæ remanent et infusæ, sed unica Persona utriusque naturæ. Unde etiam suppositum post unionem hujusmodi non est perfectius uno ex componentibus, secus atque accidit in aliis compositionibus, quæ vel ex hoc uno capite repugnant metaphysice Deo; nec proinde componentia dici possunt proprie partes, quia proprium est partium perfici mutuo et unum tertium perfectius conflare, hic vero quamvis humanitas periciatur per unionem cum Verbo, nullatenus tamen pericit, nec mutat Verbum. Quare «sola unio hypostatica non supponit imperfectionem ex parte suppositi, ad quod fit, nec secum affert illi aliquam imperfectionem. Primum patet, quia hæc unio optime fit in supposito, quod sit substantia completa et integra, immo ad illam unionem tale suppositum maxime necessarium est. Secundum patet, quia fit sine mutatione Dei ipsius per unionem alterius ad ipsum. Et ideo hæc unio potest fieri ad Deum ex parte personæ seu subsistentiæ, non vero ex parte naturæ, quia natura divina non potest alteri seu extraneæ hypostasi uniri, quia id fieri non posset sine illius mutatione, et aliis imperfectionibus» (1). Verum hæc ad tractatum theologicum *de Incarnatione* spectant, ubi plenius declarata videri possunt.

COROLLARIUM. Verissima ergo est communis Theologorum et Philosophorum christianorum sententia, nullam in Deo admittentium causalitatem ad extra nisi in genere causæ efficientis, exemplaris et finalis; materialis enim et formalis Deo prorsus repugnant.

Repugnat
Deo
causalitas ad
extra nisi
in genere causæ
efficientis,
exemplaris
et finalis.

(1) Suarez, *De Deo*, lib. 1, cap. 5, num. 10.

Explicentur,
cur divinæ
simplicitati non
repugnet unio
hypostatica,
ex qua
Persona Christi
dicitur in
aliquo sensu
composita.